

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:3939

av **Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2017/18:44 Sveriges deltagande i det permanenta strukturerade samarbetet inom Europeiska unionen

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2017/18:44 Sveriges deltagande i det permanenta strukturerade samarbetet inom Europeiska unionen.

2 Den militära alliansfriheten

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner att Sverige deltar i det permanenta strukturerade samarbetet inom ramen för Europeiska unionen, även kallat Pesco. Vänsterpartiet motsätter sig Sveriges deltagande i Pesco och utvecklingen mot ett alltmer militariserat EU.

Sveriges militära alliansfrihet har tjänat oss och vår omvärld väl och har möjlighet att göra det under lång tid framöver. Den militära alliansfriheten har bidragit till att generation efter generation i Sverige kunnat leva i fred. Den har dessutom gett oss ett utrikespolitiskt handlingsutrymme som gjort att Sverige kunnat spela en viktig internationell roll för fred och nedrustning – när den politiska viljan funnits.

Sverige har dock sakta men säkert alltmer frångått en traditionell och framgångsrik säkerhetspolitik som byggt på militär alliansfrihet, nedrustning, fredliga lösningar på konflikter, stöd till FN och solidaritet med tredje världen. Sedan vi blev medlemmar i Europeiska unionen har den svenska militära alliansfriheten urholkats alltmer. I dag är vi med och bidrar till militariseringen av EU, vårt samarbete med Nato stärks och det uppstår allt oftare frågetecken kring de internationella militära insatser vi deltar i. Deltagandet i Pesco innebär ytterligare ett steg i samma riktning. Vänsterpartiet är emot denna utveckling.

Ett deltagande i Pesco innebär dessutom en rad åtaganden som rör viktiga försvars- och säkerhetspolitiska områden. De deltagande medlemsstaterna åtar sig att arbeta för att de gemensamma målsättningarna ska uppfyllas. Det handlar bl.a. om investeringar i

försvarsmateriel, om att ge stöd till gemensamma EU-insatser och bidra till EU:s stridsgrupper, snabbare militär rörlighet mellan länderna samt genomförande av stridsgruppsövningar. Sverige har t.ex. redan erbjudit Vidsel som ett testområde för ammunition, missiler och flygfarkoster inom ramen för Pesco. Vänsterpartiet ser med oro på hur stora delar av Norrbotten görs om till ett militärt övningsfält. En ökad övningsverksamhet oavsett om den sker tillsammans med Nato, Pesco eller andra konstellationer inom EU riskerar att få negativa konsekvenser för såväl människor och miljö som för viktig näringsverksamhet i området. Det är också av försvarspolitiska skäl tveksamt hur Sveriges försvarsförmåga stärks genom att andra länder ges tillgång till att testa och öva i vårt kalla klimat.

Pesco innebär också en rad åtgärder som kan komma att påverka framtida försvarsbudgetar. Dessutom är mycket fortfarande oklart. Propositionen beskriver t.ex. hur substansen i samarbetet kommer att utgöras av olika projekt där deltagarna förbinder sig att delta i minst ett sådant. Vad projekten kommer att bestå i är dock i stort sett höljt i dunkel.

Pesco är ett samarbete av mellanstatlig karaktär, någonting regeringen lutar sig mot i propositionen. Icke desto mindre innebär samarbetet en tydlig inriktning där målet är att bygga en tätare försvarsunion inom EU. Man motiverar ett svenskt deltagande med komplexa säkerhetspolitiska utmaningar i Europa. Men utvecklingen av en alltmer militariserad union bidrar snarare till ökad upprustning och oro än till minskade spänningar. Vänsterpartiet menar att en oberoende och militärt alliansfri utrikespolitik är avgörande för Sveriges handlingsfrihet även i framtiden. Vi vill att Sverige främst ska inrikta sin internationella säkerhetspolitik på fredliga lösningar och på att förebygga kriser snarare än att förespråka militära lösningar.

För vidare läsning om Vänsterpartiets syn på försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten, se vår motion En aktiv freds- och säkerhetspolitik (2016/17:159) och motionen För militär alliansfrihet (2017/18:554).

3 EU:s militarisering

EU är i dag långt ifrån att vara det s.k. fredsprojekt som det så ofta misstas för att vara. Starka krafter inom EU arbetar för att militarisera unionen. Federalistiska strömningar arbetar aktivt för ett militariserat Europas förenta stater och det europeiska och det militär-industriella komplexet ser sin chans att göra stora pengar på vapen och militärutrustning.

Sverige har tidigare intagit en förhållandevis skeptisk hållning till en sådan utveckling. Vårt lands historia med mer än 200 år av fred är unik. Den har möjliggjorts tack vare den militära alliansfriheten. Att regeringen nu aktivt arbetar för ökade militära samarbeten inom unionen är ett direkt avsteg från den traditionen. Att Pesco och det militära samarbetet inom EU dessutom ska fungera komplementärt till Nato tycks heller inte väcka regeringens intresse. Att regeringen bejaktar EU:s militarisering, vars mål är en försvarsunion i nära samarbete med Nato, är ännu ett steg bort från den militära alliansfriheten. Dessutom sker det utan någon allmän och folkligt förankrad debatt.

Den säkerhet som nu ska byggas med EU och en allt hårdare hoptvinning med Nato består av en hårt uppskruvad retorik och allt intensivare militärövningar och upprustningsprogram. Och inte minst en ständigt ökande spänningsnivå. Vänsterpartiet

menar att Sverige bör avbryta allt samarbete som bidrar till militariseringen av EU. I stället bör EU prioritera en roll som förtroendeskapare och fredsbyggare i Europa. I riksdagsmotionen För militär alliansfrihet (2017/18:554) kräver vi att Sverige ska verka för att militariseringen av EU stoppas och lämna Europeiska försvarsbyrån.

3.1 Ett ökat krigsmaterielsamarbete

Produktion och utveckling av krigsmateriel är en viktig del av EU:s säkerhetspolitik. Starka krafter styr utvecklingen mot en gemensam politik och upphandlingsprocess för försvarsmateriel inom unionen. Detta intensifieras nu ytterligare genom Pesco. Vänsterpartiet ser med stor oro på det ökade samarbetet inom krigsmaterielområdet mellan EU:s medlemsländer. Vi menar att Sveriges oberoende och militärt alliansfria utrikespolitik är hotad i och med strävan efter ett fördjupat militärt samarbete inom EU, där målet är att bygga upp ett gemensamt försvar. Sannolikt kommer detta att leda till att ännu större fokus riktas mot lösningar som gynnar marknadskrafter och ekonomiska aktörer när det i stället borde ligga på icke-militära lösningar och ökat humanitärt arbete.

Ett ökat samarbete avseende upphandling av krigsmateriel torde dessutom försvåra möjligheterna att skärpa den svenska regleringen av krigsmaterielimporten, något som vi har krävt vid ett flertal tillfällen – senast i riksdagsmotionen med anledning av prop. 2017/18:23 Skärpt exportkontroll av krigsmateriel (2017/18:3920). Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara en föregångare genom sin lagstiftning om svensk export och import av vapen och krigsmateriel. Det svenska övergripande målet måste vara att den totala vapenhandeln i världen ska minska. Sverige bör motsätta sig alla riktlinjer eller regelverk inom EU som kan leda till att vår möjlighet att reglera vapenhandeln begränsas.

4 En självständig säkerhetspolitik

Vänsterpartiet anser att Sverige som militärt alliansfritt land har en viktig uppgift i världen. Som opartisk aktör kan vi agera medlare i internationella konflikter och ställa upp som värdland för fredsförhandlingar. Vår militära alliansfrihet stärker också vår trovärdighet när det gäller biståndspolitik. Förändringarna i vår omvärld de senaste decennierna har varit omvälvande och i huvudsak positiva. För Sveriges del har det kalla krigets slut inneburit att de allvarligaste hoten mot vår säkerhet försvunnit. Samtidigt har en ny osäkerhet vuxit fram. Globaliseringen har förändrat världsbilden. Nya stormakter växer fram och det militära invasionshotet mot Sverige har ersatts av en mer mångfasetterad hotbild.

Sverige och världen står i dag inför större utmaningar än på länge och vi befinner oss i ett i många avseenden nytt säkerhetspolitiskt läge. Rysslands destabiliseringsförsök, kriget i Syrien och turkiska kränkningar av mänskliga rättigheter genererar en politisk osäkerhet samtidigt som ökande fascistiska strömningar och terrordåd skapar osäkerhet och otrygghet i Europa. Också klimatförändringar, pandemier och naturkatastrofer måste inkluderas i det säkerhetspolitiska perspektivet. I dag är fler människor på flykt i världen som en konsekvens av klimatförändringarna än på grund av krig och konflikter. Trots betydande framsteg i enlighet med

millenniemalet svälter människor fortfarande ihjäl, och många dör i enkla eller okomplicerade sjukdomar och i samband med graviditet och förlossning i stora delar av världen. Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har också försämrats.

Regeringens lösning tycks vara att stärka de militära banden till globala aktörer som EU och Nato. Vänsterpartiet menar att detta är en felaktig säkerhetspolitisk strategi. Vänsterpartiet vill betona vikten av ett folkligt förankrat försvar och en trovärdig svensk militär alliansfrihet. Det är en förutsättning för att kunna föra en självständig och progressiv utrikespolitik. Vänsterpartiet ser internationella samarbeten som en nödvändig och självklar del av ett globalt säkerhetspolitiskt arbete. Vi värnar samtidigt den militära alliansfriheten av samma anledning. Närmandet till Nato genom samförståndsavtalet om världlandsstöd och deltagandet i EU:s stridsgrupper riskerar vår militära alliansfrihet och vårt oberoende. Det är en betydligt klokare säkerhetspolitisk strategi att självständigt kunna föra en progressiv utrikespolitik än att tvingas in i krig och konflikter vi själva inte valt.

Internationell säkerhet ska vila på folkrätt, samarbete och ett starkt globalt regelverk under FN:s ledning. Vänsterpartiet är starkt kritiskt till hur Nato förväntas ta en allt större roll på bekostnad av FN. I stället för att skicka soldater i EU:s, Natos eller Storbritanniens stridsgrupper bör Sverige prioritera att öka FN:s möjlighet att agera fredsbevarande.

Vänsterpartiet motsätter sig att Sverige blir en bricka i stormaktsspelet. Landets ledning bör, som man tidigare gjort med framgång, verka för avspänning och nedrustning. Som en militärt alliansfri stat har Sverige tidigare haft ett stort internationellt förtroende i fredsförhandlingar. Det bör vara vårt mål att återta den rollen i stället för att medverka till ökad spänning och upprustning. Sverige borde motverka de verkliga orsakerna till krig och de hot mot Sverige och världen som klimatförändring och de ökande klyftorna mellan fattiga och rika utgör. Fred byggs bäst med fredliga medel.

5 En transparent och demokratisk process

Slutligen bör nämnas regeringens förslag om att korta tiden för följdmotioner till en dag. Regeringen bedömer att frågan om Sveriges engagemang i Pesco innebär en internationell överenskommelse av större vikt och att den därför behöver riksdagens godkännande. Samtidigt föreslår man att riksdagen beslutar om förkortad motionstid för följdmotioner till en dag. Vänsterpartiet gör också bedömningen att detta är ett samarbete av stor vikt och menar att sådana bör föregås av en demokratisk process med möjlighet till insyn för allmänheten. Den processen försvåras väsentligt av den korta motionstiden. Vi vill i sammanhanget understryka vikten av en folklig förankring och en livaktig debatt vad gäller Sveriges försvars- och säkerhetspolitik. Regeringen bör sträva efter att i möjligaste mån underlätta för en sådan.

Riksdagen bör avslå regeringens proposition 2017/18:44 Sveriges deltagande i det permanenta strukturerade samarbetet inom Europeiska unionen. Detta bör riksdagen besluta.

Yasmine Posio Nilsson (V)

Jens Holm (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Håkan Svenneling (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Birger Lahti (V)

Emma Wallrup (V)